

วิทยาการปัจฉิมวัย: นวัตกรรมการจัดการศึกษา สาธารณสุข

และสวัสดิการสำหรับสังคมสูงวัย

Ultimate Life Science: innovative management of education,
public health, and welfare for aging societies

ชัยยงค์ พรหมวงศ์

Chaiyong Brahmawong

บทคัดย่อ

ปัญหาวิกฤตด้านประชากรในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา คือ การลดจำนวนเด็กเกิด และลดสัดส่วนประชากรปฐมวัยกับประชากรในปัจฉิมวัยเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นที่ประเทศไทยต้องปรับระบบความคิดในการวางแผน เตรียมการ จัดบริการ และประเมินการดำเนินงานใหม่เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดูแลสมาชิกสังคมสูงวัยที่จะเข้าสู่ช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต บทความนี้มุ่งเสนอแนวคิดใหม่ในการพัฒนา “วิทยาการปัจฉิมวัย” เป็นศาสตร์ใหม่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ให้เป็นหลักสูตรสหวิทยาการที่นำองค์ความรู้ ศัพท์เฉพาะศาสตร์หลายสาขาวิชาเน้นวิธีการค้นคว้าวิจัย มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนานักวิชาชีพที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การดูแลสุขภาพและการจัดสวัสดิการ และการพัฒนาความพร้อมของผู้สูงวัย เพื่อเปลี่ยนผ่านจากโลกปัจจุบันไปสู่ปรโลก ด้วยการกำหนดอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์และพันธกิจ) เป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดการศึกษาสาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัยระดับปริญญา และประกาศนียบัตร ด้วยการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ การวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของสังคม การพัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ การจัดการเทคโนโลยีการศึกษาค้นคว้า การกำหนดวิธีการสอนที่เหมาะสม การผลิตชุดการสอนประจำวิชา และการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

คำสำคัญ:

วิทยาการปัจฉิมวัย, สังคมสูงวัย, อนาคตการจัดการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการผู้สูงอายุ

Abstract

Critical problems facing Thailand during the past 30 years is the decreasing numbers of young and middle age population which the number of ultimate age population continuously increases. Thus, it deems necessary for Thailand to modify the paradigm in planning, preparing, providing services, and assessing the aging population to get ready for taking care of the members of Thai aging societies. This article is aimed to present a new concept in developing the innovative Ultimate Life Science (ULS) as a new branch of Health Sciences. This is a multi-disciplinary program of study involving 12 disciplines spanning from the fields of Health Sciences to Social Sciences and Humanities embracing the body of knowledge, nomenclature, modes of inquiries, and moral, ethical standards for members of the ULS profession to perform their professional and academic work efficiently in caring health and welfare of the aging members to transform their life from the present ones to the next world by setting the ideology (philosophy, missions, visions,

Correspondence to: ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

Tel: (+66) 93-9936359

E-mail: chaiyongusc@gmail.com

J Med Glob 2023 Jan; 2(1)

Website: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JMedGlob>

ISSN: 2821-918X (Online)

How to cite this article: Chaiyong Brahmawong. Ultimate Life Science: innovative management of education, public health, and welfare for aging societies. J Med Glob. 2023 Jan;2(1):16-21.

and commitments), goals, objectives, and educational management for professional degree and non-degree programs in ULS through the process of identifying desirable attributes of the graduates, conducting situational analysis, developing experience-based instructional systems, providing ubiquitous educational technology, identifying appropriate ULS instructional approaches, producing ULS instructional packages, implementing ULS instruction, and conducting ULS evaluation.

Keywords: Ultimate Life Science (ULS), Aging Societies, Future Education, Health, and Welfare for the Aging

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตด้านประชากรที่จำนวนเด็กเกิดลดจำนวนลงอย่างมากในช่วง 30 ปี ที่ผ่านมา อาจเป็นผลจากความล่าช้าในการรณรงค์การวางแผนคุมกำเนิดในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ทำให้สัดส่วนประชากรในช่วงวัยต้น คือ ปฐมวัย กับมัธยมศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันสัดส่วนของประชากรในปัจจุบันวัยก็เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องปรับระบบความคิดในการวางแผน เตรียมการ ให้บริการ และประเมินการดำเนินงานเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการจัดการดูแลสมาชิกของชาติที่เข้าสู่ช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต

บทความนี้ มุ่งเสนอแนวคิดในการพัฒนาศาสตร์ใหม่แห่งชีวิต เพื่อกำหนดองค์ความรู้ ศัพท์เฉพาะศาสตร์ วิธีการค้นคว้าวิจัย และมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับการพัฒนานักวิชาชีพในการให้การศึกษา การดูแลและการจัดสวัสดิการผู้สูงวัย และการพัฒนาความพร้อมของผู้สูงวัยเพื่อการเปลี่ยนผ่านจากโลกปัจจุบันไปสู่ปรโลก แต่จะไม่เน้นแนวคิดปัจเจกวัยตามความหมาย ชราวิทยา (gerontology) ที่ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงร่างกายไปสู่ความเสื่อมสลายตามอายุ (biological process of aging) แม้ว่าบางส่วนของชราวิทยาจะเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาการปัจเจกวัยก็ตาม

1. แนวคิดของวิทยาการปัจเจกวัย

คำว่า ปัจเจกวัย คนส่วนใหญ่จะใช้คำว่า อายุโส ชราภาพ หรืออายุมาก ในทางการแพทย์อาจหมายถึงความเสื่อมโทรมทางกายที่ค่อนข้างทางมรณภาพ ในทางธรรมกลับหมายถึงช่วงวัยที่มนุษย์เกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องท่องเที่ยว และเดินทางมาหยุดที่ป้ายรถเมล์ หรือสถานีใดสถานีหนึ่งนานเกินไปจึงอยากเดินทางต่อไปสู่จุดหมายอื่น

ไม่ว่าจะใช้คำใดก็ตามแต่ละคำก็มีความหมายไม่ตรงกัน ประหนึ่งอวัยวะข้างที่คนตาบอดคลำพบและตีความเอง คำว่า อายุโส เป็นคำที่พระเรียกพระ หรือผู้ที่อายุหรือพรรษาน้อยกว่าจึงมีความหมายว่า อายุไม่มาก แต่โยมนำมาเรียกคนที่มีอายุมาก หรืออยู่ยาวนานกว่าซึ่งตรงกับนิยามในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตสถาน

ชราภาพ หมายถึง สภาพเสื่อมถอยทางกายที่เป็นผลจากการมีอายุมากและร่างกายอ่อนแอ กระดูกผุ อ่อน หักง่าย ผิวหนังเหี่ยวย่น อ่อนแรง สายตาพร่ามัว หน้าท้องหนาและยื่นทำให้มองไม่เห็นปลายเท้า เส้นผมเปลี่ยนสี และร่วงโรย ทำให้ศีรษะล้าน ความชราจึงไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนปี

ในสมัยพระพุทธเจ้าองค์แรกในภัทรกัป คือ พระพุทธกัศยปพุทธเจ้ามีร่างสูง 80 ศอก (40 เมตร) มีอายุแปดหมื่นปี มนุษย์สมัยนั้นก็มียูปร่างสูงใหญ่เช่นเดียวกัน จะเริ่มชราเมื่อมีอายุเจ็ดหมื่นปี พระพุทธเจ้าองค์ที่ 2 พระพุทธโกนาคมะสูง 60 ศอก (30 เมตร) มีอายุยืนสามหมื่นปี พระพุทธเจ้าองค์ที่ 3 พระพุทธกัศยปะสูง 20 เมตร

อายุยืนสองหมื่นปี และองค์ที่ 4 คือพระพุทธโคตมสูง 18 ศอก (9 เมตร รอยพระบาทจึงยาวประมาณ 1.50 เมตร) อายุ 80 ปี ดังนั้นความชราจึงเป็นผลจากมิติเวลาและกาลเวลาที่สัตว์และมนุษย์เกิดขึ้น

คำว่า อายุ หมายถึง เนื้อบุญที่เป็นพลังชีวิต (live vital-LV) ที่ขาดหรือพร่องไม่ได้ ชีวิตประกอบด้วย 60 ล้านล้านเซลล์ ดำรงอยู่ด้วยพลังบุญ หากไม่มีบุญเซลล์ก็ดำรงไม่ได้ หากพลังบุญลดลงเซลล์ก็จะฝ่อและตายไป ทั้งอวัยวะจะล้มเหลว ไม่ทำงาน คนหรือสัตว์ก็จะเสียชีวิตในที่สุด หมดบุญจึงหมายถึง หมดอายุ คือ ตาย (บุญมาจาก ปุณฺณ แปลงเป็น โปณฺณ และเปาณฺณ คือ เบา หรือปฺณฺณ ลดรูปเป็น ปฺณฺณ >> ปฺณฺญา แปลว่า สว่าง)

บุญ เป็นพลังงานที่มีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ เบาที่สุด เร็วที่สุด แร้งที่สุด เย็นที่สุด และดังดุดมากที่สุด บุญจึงเป็นพลังชีวิตทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ เมื่อมีบุญมากก็จะลอยพ้นจากแรงดึงดูดของโลก จักรวาล หรือจะไปไหนมาไหนก็หายไปได้ในพริบตาสามารถหลุดพ้นไปสู่ดินแดนที่ไม่มีความตาย เป็นอมตะ เป็นแดนเกษมคือ พระนิพพาน

วิทยาการปัจเจกวัยจึงมุ่งให้ผู้เรียนสะสมและเพิ่มพลังบุญเพื่อความเจริญเติบโตที่ยั่งยืนไม่ว่าจะดำรงอยู่ในรูปแบบใดของชีวิต และมีความรู้ความสว่าง 8 ด้านครอบคลุมความรู้ในการดำรงกายภาพและจิตภาพ เพื่อให้มนุษย์รู้เท่าทันสภาพที่เป็นจริง สามารถสั่งสมพลังบุญให้มากเพื่อที่จะเบาที่สุด เร็วที่สุด แร้งที่สุด จนสามารถหลุดพ้นจากวัฏจักรการถูกดึงให้มารวมมวล (สังสารวัฏฏะ) คือ การที่จะต้องมาเกิดเป็นเทพ เทวา มนุษย์ เดรัจฉาน อสุรกาย เปรต และสัตว์นรก

เป้าหมายของวิทยาการปัจเจกวัยคือการดำรงตนอย่างมีความสุข ไร้ความบีบคั้นเพราะมีแคลงบุญห่อหุ้มด้วยการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความดี รู้จักถนอมตน หาความบันเทิงเบิกบานใจตามควรแก่วัย และเตรียมกายเตรียมใจเปลี่ยนผ่านภพภูมิไปสู่สภาวะที่ดีกว่าคือ สภาวะประเสริฐ เต็มเปี่ยมและสมบูรณ์ โดยต้องเริ่มตั้งสติตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิต มีลมหายใจอยู่มีชีโรให้หมดลมหายใจแล้วจึงคิดว่าจะได้ยกตนสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น เทียบได้เหมือนนักกีฬาที่ต้องการชนะการแข่งขันจะต้องบำรุงร่างกาย พักผ่อน และฝึกซ้อมจึงจะเอาชนะการแข่งขันได้

ความหมายของทุกคำนำมาสู่การพัฒนาองค์ความรู้เป็นสาขาวิชาใหม่ เรียกว่า “วิทยาการปัจเจกวัย” ส่วนภาษาอังกฤษสำหรับสาขาวิชานี้ จึงใช้ Ultimate Life Science-ULS เพราะตรงกับสภาวะสุดท้ายของชีวิตมากที่สุด Ultimate แปลว่า ช่วงสุดท้ายของกระบวนการ สุดยอด สมบูรณ์ หาได้เทียบ (Adjective: final; being or happening at the end of a process (<https://en.oxforddictionaries.com/definition/ultimate>); last; furthest or farthest; ending a process or series (<http://www.dictionary.com/browse/ultimate>) ดังนั้น “Ultimate” จึงเป็นคำที่เหมาะสมสำหรับเป็นชื่อ ศาสตร์หรือวิทยาการที่จะทำให้บั้นปลายชีวิตของมนุษย์มีความสมบูรณ์ สุดยอด พร้อมทั้งจะเดินทางต่อสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น หรือเข้าสู่ทาง

สายเอกเพื่อหนีความตาย ไปมีชีวิตนิรันดร์ ณ ดินแดนที่ไม่แปรปรวน ไม่กำเริบ ไม่แตกดับ ไร้ดาว เดือน ตะวัน มีความเย็นเยือกด้วยพลังบุญอยู่เหนือความแตกดับบนพระนิพพาน

โดยสรุปวิทยาการปัจฉิมวัย หมายถึง ศาสตร์การดำรงตนในบั้นปลายของชีวิต เพื่อให้ผู้ศึกษาปรับตัวกับสภาวะทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างปราศจากความบีบคั้นที่ยากจะทน ด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตใหม่ ศึกษาหาความรู้ ความบันเทิง การประกอบอาชีพสมัย และการเตรียมตัวเดินทางจากข้ามภพภูมิไปสู่โลกหน้าอย่างมีสติ และมีความสุขสบาย

2. อุดมการณ์วิทยาการปัจฉิมวัย

วิทยาการปัจฉิมวัยในฐานะศาสตร์สาขาหนึ่งในกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ต้องยึดอุดมการณ์ คือ ภาพเต็มที่ยากเป็นหรือยากไปให้ถึงและทำให้สำเร็จ ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ (1)

สาขาวิชาต้องกำหนดภาวะสมบูรณ์หรือภาวะเต็มของการดำเนินการสาขาวิชา วิทยาการปัจฉิมวัยด้วยการกำหนดปรัชญา (philosophy) คือ แนวคิดและแนวทางในการดำเนินงาน กำหนดปณิธาน (mission) คือ ภารกิจหลักในการจัดสาขาวิชาที่สะท้อนปรัชญา กำหนดวิสัยทัศน์ (vision) คือ ภาพความสำเร็จข้างหน้าทาง และกำหนดพันธกิจ (commitment หรือ mandate) คือ ภารกิจรองที่ต้องดำเนินการตามอาณัติของสภามหาวิทยาลัย และวัตถุประสงค์ (objective) คือ เป้าหมายที่ต้องดำเนินการให้บรรลุพันธกิจ

2.1 ปรัชญาสาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัย

ปรัชญา คือ แนวคิด แนวทางการดำเนินงานให้ถึงเป้าหมายประหนึ่งโคลงส่งทาง การเขียนต้องเป็นข้อความยาวพอที่แสดงแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานขององค์กรทุกระดับ

สาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัย มีปรัชญา ดังนี้

“วิทยาการปัจฉิมวัยยึดปรัชญาการจัดการศึกษาแบบอิงประสบการณ์ ด้วยการเปิดโอกาสและขยายโอกาสให้ผู้มีประสบการณ์ได้เข้ามาศึกษาหลักการ และทฤษฎีควบคู่การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอด เพื่อพัฒนาคุณภาพส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพิ่มพูนวิทยฐานะของผู้เรียนและประชาชน”

2.2 ปณิธาน

ปณิธาน เป็นเป้าหมายใหญ่หรือภารกิจหลักขององค์กร ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ ปรัชญา โดยมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ (1) สะท้อนปรัชญา เช่น รักคุณค่าของการบินไทย อาจจะสะท้อนปรัชญาที่จะต้องบริการลูกค้าด้วยความรักตั้งญาติมิตร (2) เข้าใจง่าย ไม่ต้องแปล เขียนแล้วให้คุณยาย คุณปู่ อ่านและเข้าใจตามที่เรากำลังสื่อสารหรือไม่ (3) สั้น เช่น ไม่ควรเกิน 25 คำ (ภาษาอังกฤษ) และ (4) จำได้ง่าย พิมพ์บนเสื้อยืดได้ จึงเขียนในรูปคำขวัญ สุภาษิต คำคม

สาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัย มีปณิธาน ดังนี้

“สร้างปัญญาลุ่มลึก ฝึกอบรมมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตให้เป็นเลิศทั้งความรู้ ประสบการณ์ และความดี”

2.3 วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ เป็นภาพแห่งความสำเร็จ ชี้นำ (guiding image of success) ควรจะต้องมีหลายภาพ จึงเขียนเป็นข้อๆ เพื่อให้บรรลุปณิธาน ก็ควรแยกได้สี่ห้า

ข้อ แต่ละข้อก็เป็นภาพความสำเร็จชี้นำ มิใช่มาเขียนรวมเป็นข้อเดียว เพราะจะไปซ้ำกับข้อความที่แสดงปรัชญา

สาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัยมีพันธกิจ ดังนี้

- 1) ผลิตบัณฑิตที่มีประสบการณ์ให้ได้รับความรู้วิชาการด้านแนวคิด หลักการและทฤษฎีในการนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานของผู้สูงวัยให้สูงขึ้น
- 2) ผลิตบัณฑิตมีอาชีพที่สามารถวิเคราะห์บริบท วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิชาการ เพื่อปรับเปลี่ยนและปรับปรุงประสิทธิภาพวิชาชีพและการงานของผู้สูงวัยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- 3) ผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมด้านแนวคิด ระเบียบ ระบบ กระบวนการ วิธีการ แนวปฏิบัติ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่สำหรับผู้สูงวัยโดยใช้การวิจัยในสาขาวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย
- 4) ผลิตบัณฑิตที่มีความเอื้อเอื้อนสุขุม มีคุณธรรม มีความอดทนอดกลั้น มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความรู้ประสบการณ์ในวิชาการและวิชาชีพในการดูแลผู้สูงวัย

2.4 พันธกิจ

พันธกิจ เป็นงานที่ต้องทำเพราะเป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารคือ สภามหาวิทยาลัย ตามที่ฝ่ายจัดการ (management) คือ อธิการบดีและทีมงานเป็นผู้เสนอ แต่เมื่อสภามหาวิทยาลัยให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการ สิ่งที่ยกย่องดีเสนอ ก็จะเป็นพันธกิจที่อธิการบดีในฐานะผู้บริหาร CEO และคณะจะต้องทำหรือนำไปปฏิบัติ ไม่ทำไม่ได้ จึงเรียกพันธกิจ

สาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัยมีพันธกิจ คือ ภารกิจรองที่ต้องดำเนินการตามอาณัติของสภามหาวิทยาลัย 4 ประการ ดังนี้ (2)

- 1) มุ่งจัดบริบทและสภาพแวดล้อมที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตได้ฝึกฝนการนำประสบการณ์ และความรู้วิชาการไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานของผู้สูงวัย
- 2) มุ่งจัดปัจจัยนำเข้าและกระบวนการสำหรับนักศึกษาได้ฝึกการเป็น นักวิชาการและวิชาชีพมีอาชีพด้านปัจฉิมวัย ด้วยการจัดการศึกษาตามแนวอิงบริบทแบบ CASPERL model เพื่อให้ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัย มีโอกาสฝึกฝนการวิเคราะห์บริบท วิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิชาการให้เหมาะสมกับนักศึกษาและคณาจารย์ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจ การจัดการทรัพยากร การเงินและงบประมาณ และการจัดการลอจิสติกส์ เพื่อปรับเปลี่ยนและปรับปรุงประสิทธิภาพวิชาชีพและการงานของผู้สูงวัยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- 3) มุ่งส่งเสริมการจัดสถานการณ์ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะชีวิตในการพัฒนาแนวคิด ระเบียบ ระบบ และแนวปฏิบัติและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัยสำหรับวิชาชีพของผู้สูงวัย คือ การพัฒนาคุณภาพของการผลิตนวัตกรรมสำหรับการบริการผู้สูงวัยในหน่วยงานระดับต่าง ๆ
- 4) เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีอารยลักษณะ คือ มีความเอื้อเอื้อนสุขุม มีคุณธรรม มีความอดทนอดกลั้น มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงวัย และมีความรู้ประสบการณ์ในวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการประกอบอาชีพผู้สูงวัยในระดับชุมชน ระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

2.5 เป้าหมาย

2.5.1 เป้าหมายการจัดสาขาวิชาวิทยาการปัจฉิมวัยที่ต้องดำเนินการให้บรรลุพันธกิจ 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อผลิตบัณฑิตโดยการสอน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายครอบคลุมแบบเผชิญหน้า การศึกษาทางไกล แบบอิงผู้สอน อิงกลุ่ม และแบบศึกษาด้วยตนเอง

2) เพื่อขยายความรู้ในวิชาการและวิชาชีพด้วยการทำวิจัยที่มีรูปแบบหลากหลายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่หรือส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ

3) ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ริเริ่ม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา ถ่ายทอด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับการดูแลผู้สูงวัย

4) ส่งเสริมและพัฒนาการทำนุบำรุงศิลปะ ศาสนาและวัฒนธรรม ตามปรัชญาและปณิธานของวิทยาการปจิมวัย

2.5.2 เป้าหมายผู้เรียน ผู้เรียนในสาขาวิทยาการปจิมวัย มี 4 กลุ่ม ได้แก่

1) นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรที่ต้องการความรู้ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการบริการปจิมวัย

2) นักศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอก ที่จะไปประกอบอาชีพขั้นสูงในฐานะนักวิชาการปจิมวัย

3) ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารศูนย์ปจิมวัยทั้งของรัฐ และเอกชน

4) ผู้สูงวัยที่ประสงค์จะนำความรู้และประสบการณ์ไปปฏิบัติเพื่อดูแลตนเอง และญาติมิตร

3. วัตถุประสงค์สาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย

สาขาวิชาวิทยาการปจิมวัยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ

3.1 เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ในช่วงสุดท้ายของชีวิต เพื่อเตรียมการสำหรับชีวิตในภพภูมิที่สูงขึ้น

3.2 เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ในการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การเป็นตัวแทน และการดำรงชีวิต อย่างปราศจากความบีบคั้นและมีความสุข

3.3 เพื่อให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต การทำงานอดิเรก การหาความบันเทิง การรักษาสภาพกายและใจ และการประกอบอาชีพสมวัย

3.4 เพื่อพัฒนาทักษะส่วนบุคคลในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การพึ่งพาตนเอง โดยไม่คาดหวังความช่วยเหลือจากผู้อื่น การมีชีวิตสันโดษ และดำเนินชีวิตพอเพียง

3.5 เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และปริมาณวิเคราะห์เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าด้านวิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเสริมสมอง และป้องกันโรคความจำเสื่อมโทรม

4. ขอบข่ายองค์ความรู้และประสบการณ์

วิทยาการปจิมวัย เป็นสาขาวิชาพหุวิทยาการ (multidisciplinary) ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิทยาการ ได้แก่

4.1 สาธารณสุขศาสตร์ (public health science) ว่าด้วยการดูแลสุขภาพพลานามัย และสิ่งแวดล้อม พยาบาลศาสตร์ (nursing science) ว่าด้วยการรักษาพยาบาลโรคภัยไข้เจ็บ การป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสภาพของตนเองและผู้อื่น

4.2 ชราวิทยา (gerontology) ว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับความชรา

4.3 ศึกษาศาสตร์ (educational science) ว่าด้วยการอบรมสั่งสอน แนะนำตนเองและผู้อื่นให้มีความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนการเป็นตนเอง และการดำรงชีวิต

4.4 ศิลปศาสตร์ (fine art) ว่าด้วยการสร้างสรรค์งานศิลปะตามความสนใจ

4.5 ดุริยางคศาสตร์ (musical science) ว่าด้วยการฟัง เล่น บรรเลง ร้อง ประพันธ์เพลงและดนตรีสำหรับผู้สนใจและมีพรสวรรค์

4.6 นิเทศศาสตร์ (communication art) ว่าด้วยการสื่อสาร ภาษากายและ

การแสดง สุนทรพจน์ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์

4.7 นิติรัฐศาสตร์ (laws and political science) ว่าด้วยกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย

4.8 บริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ว่าด้วยการทำธุรกิจ และการจัดการที่เหมาะสมกับปจิมวัย

4.9 วิทยาศาสตร์การกีฬา ว่าด้วยการออกกำลังกาย และการบริหารร่างกายและจิตใจ

4.10 เกษตรศาสตร์ (agricultural science) ว่าด้วยกลไกกรรมและเกษตรกรรม

4.11 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม (science, technology and engineering) ว่าด้วย หลักการทฤษฎี การประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิด ระบบ กลไก และสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการปจิมวัย

4.12 คุณธรรม จริยธรรม และปัญญาทัศน์ศาสตร์ (morality, ethics, and illuminating science) ว่าด้วยการทำจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใส การทำความดี และการละเว้นการกระทำชั่ว เพื่อเตรียมเดินทางข้ามภพภูมิที่สูงขึ้น

5. การจัดการศึกษาสาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย

การจัดการศึกษาสาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย ต้องกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ วิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของสังคม พัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ จัดการศึกษาภาควันตาภาพ พัฒนาวิธีการสอน ผลิิตชุดการสอนประจำวิชา การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และประเมินการศึกษา

5.1 วิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของสังคม

สาขาวิชาต้องวิเคราะห์สถานการณ์ และสำรวจความต้องการของสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต โดยการจัดการศึกษาแบบอิงประสบการณ์เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในการดูแลผู้สูงวัย

หมายเหตุ คำว่า “บัณฑิต” ควรอ่านว่า บัณ – ทิต เช่น ชาวจังหวัดเพชรบุรีและชาวอีสานออกเสียง เพราะภาษาบาลี มีแต่เสียง “ท” และเสียง “ต” บาลีไม่มีเสียง “ด” เหตุที่ไทยอ่านว่า บัณ – ดิต เพราะเข้าใจผิดว่าบาลีเป็นภาษาอินเดียจึงอ่านออกเสียงแบบสันสกฤต ซึ่งเป็นภาษาอินเดียที่จริงภาษาบาลีเป็นภาษาสุวรรณภูมิ

5.2 กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

สาขาวิชาต้องมุ่งพัฒนาบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตที่มีคุณลักษณะ 5 ประการ คือ (1)

1) มีคุณธรรมจริยธรรม ดำรงชีวิตด้วยความสุขุมเยือกเย็น และมีความอดทนอดกลั้น ชื่นชมวิถีไทย เห็นคุณค่าความเป็นคนไทย มีจิตอาสาและจิตบริการผู้สูงวัย

2) มีความรู้ ความสามารถ ทักษะวิชาการ วิชาชีพ และมีประสบการณ์เพื่อการประกอบอาชีพ และความสงบสุขในการให้บริการผู้สูงวัย

3) มีทักษะชีวิตสำหรับผู้สูงวัย รู้เท่าทันภัยสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและผู้อื่น และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

4) มีทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้สูงวัย สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานอย่างมีคุณภาพ

5) เป็นผู้ชื่นชมคุณค่าผู้สูงวัย คุณค่าขนบธรรมเนียม ประเพณีและ

วัฒนธรรม ศาสตร์ วิทยาการและเทคโนโลยี และความเป็นไทย ไม่ดูหมิ่นดูแคลน ภูมิปัญญาไทยและไม่เห็นต่างชาติดีกว่าคนไทย

5.3 พัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์

สาขาวิชาต้องจัดการสอนแบบอิงประสบการณ์ ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่คาดหวังเพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะความชำนาญไปใช้ในการทำงานให้บริการผู้สูงวัยได้จริง โดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ที่สาขาวิชาต้องจัดเตรียมไว้ในรูปศูนย์ความรู้และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ จัดการศึกษาภาควันตภาพ-ความพร้อมพื้นฐาน และศูนย์ความรู้ออนไลน์

การศึกษาภาควันตภาพ เป็นการจัดการศึกษาที่แพร่กระจายความรู้ให้ปรากฏ ณ ทุกแห่งหน ทุกเวลา (ภาค=ภาค ส่วน แพร่กระจาย ส่วน วนต = มี รวม เป็น ภาควันตภาพ แปลว่า มีภาค มีส่วน แพร่กระจายไปทุกที่ทุกเวลา) ตรงกับภาษาอังกฤษว่า ubiquitous = existing everywhere at any time

สาขาวิชาต้องเตรียมความพร้อมพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้า (ebiquitous education) เพื่อให้ความรู้ไปปรากฏทุกที่ทุกเวลา การสอนวิชาในสาขาวิทยาการปจิมวัยในการเตรียมความพร้อมพื้นฐานใน 2 บริบท ได้แก่ การเรียนแบบเผชิญหน้าและการศึกษาด้วยตนเอง

1) การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า เป็นการเรียนที่ผู้สอนกำกับการเรียนรู้ (instructor-directed learning-IDL) และการสอนแบบกลุ่มกำกับการเรียนรู้ (peer directed learning-PDL) สำหรับการสอนแบบบรรยาย การสัมมนา และการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพปจิมวัย ศึกษาความพร้อมพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนแบบเผชิญหน้า ประกอบด้วยห้องบรรยาย ห้องสัมมนา และห้องปฏิบัติการ ทั้งปฏิบัติการเสมือนจริง (virtual laboratories) ปฏิบัติการในสถานการณ์จำลอง (simulated laboratories) และปฏิบัติการจริง (real laboratories)

2) การศึกษาด้วยตนเอง (Self-Directed Learning-SDL) ประกอบด้วยศูนย์ผลิตรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ สถานีออกอากาศวิทยุหรือโทรทัศน์ ศูนย์ผลิตชุดการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องช่วยคอมพิวเตอร์ สำนักพิมพ์ เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ตและศูนย์บริการวิชาการ เพื่อให้สามารถวางแผน เตรียมการ ดำเนินการสอน ให้บริการ และประเมินการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 พัฒนาวิธีการสอนในสาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย

สาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย ทำการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ผ่านวิธีการสอนหลัก คือ การสอนแบบเผชิญหน้า และวิธีการสอนเสริม คือ การศึกษาด้วยตนเองจากวิทยุโทรทัศน์ (3) และอินเทอร์เน็ตโดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเลือกศึกษาหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจ

1) การถ่ายทอดเนื้อหาแบบอิงประสบการณ์ (experience-based approach-EBA)

2) การถ่ายทอดเนื้อหาแบบอิงประสบการณ์เสมือนจริง (virtual experience-based approach-VEBA)

3) การถ่ายทอดเนื้อหาแบบอิงประสบการณ์ (4) ด้วยการสอนแบบเผชิญหน้าในห้องบรรยาย ห้องปฏิบัติการ และการสอนงานในสถานประกอบการ

4) การถ่ายทอดเนื้อหาผ่านการสืบค้นจากฐานความรู้ (search engine experience-based approach-SEEB)

5) การถ่ายทอดเนื้อหาแบบอิงประสบการณ์ผ่านสื่อสังคม (social media experience-based approach-MEBA) ทั้งนี้ สาขาวิชาจะต้องประยุกต์และพัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรวิทยาการปจิมวัย

การดำเนินการสอนแต่ละรายวิชาให้อยู่ในความรับผิดชอบของทีมอาจารย์ 2 – 3 คน มีให้สอนโดยอาจารย์คนเดียว เพราะธรรมชาติสาขาวิชาที่เป็นพหุวิทยาการต้องใช้ความสามารถและประสบการณ์ที่หลากหลาย

5.5 ผลิตชุดการสอนระดับสาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย

ชุดการสอน (instructional package) เป็นเครื่องมือช่วยสอนสำหรับอาจารย์ โดยจัดให้มี 1 ชุดการสอน สำหรับการสอน 1 ครั้ง ประกอบด้วยคู่มือการศึกษา ประมวลสาระ สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน

แต่ละสาขาวิชากำกับดูแลให้ทีมผู้สอนต้องผลิตชุดการสอน ด้วยการวางแผน เตรียมการ และผลิตการสอนสำหรับวิธีการสอนแบบเผชิญหน้าแต่ละประเภทล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา อาจดำเนินการโดยคณะกรรมการกลุ่มผลิตและบริหารรายวิชา เพื่อประกันคุณภาพในการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

ชุดการสอนต้องดำเนินการตามระบบการผลิตชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น และควรผ่านการทดสอบประสิทธิภาพก่อนที่จะนำไปถ่ายทอดให้แก่ นักศึกษา

5.6 จัดประสบการณ์วิชาชีพวิทยาการปจิมวัย

วิทยาการปจิมวัยเน้นความสำคัญของการจัดประสบการณ์วิชาชีพใน 3 ระดับ คือ

1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเสมือนจริง (virtual practicum) ด้วยการฝึกจากชุดประสบการณ์เสมือนจริงในรูปเอกสารหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จำลอง (simulation) ด้วยการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น เช่น ศาลจำลอง บริษัทจำลอง

3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จริง (real professional experience) ได้แก่ การฝึกในสถานการณ์จริง อาทิ การฝึกสอนหรือฝึกงานในโรงเรียน โรงงาน ห้างร้านต่าง ๆ ดังนั้น จึงต้องจัดระบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพแต่ละระดับให้นักศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญามหาบัณฑิตหรือปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต

5.7 จัดประสบการณ์วิชาชีพแบบบูรณกิจศึกษาและสหกิจศึกษา

ในการจัดประสบการณ์วิชาชีพปจิมวัยศึกษา มหาวิทยาลัยต้องจัดให้มี “สถานสาธิตปจิมวัย” หรือ “สถานดูแลผู้สูงอายุ” โดยจัดให้เป็นสถานดูแลผู้สูงวัยจริง เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกงานใน 2 ลักษณะ คือ

1) ฝึกงานควบคู่การเรียนรู้เรียกว่า บูรณกิจศึกษา (work integrated education) นักศึกษาจะเข้าสัมผัสสถานการณ์จริงตั้งแต่ภาคที่ 2 ของปีที่ 1 ตามโปรแกรมที่กำหนด อาทิ เรียนตอนเช้า เข้าสถานประสบการณ์ตอนบ่าย โดยเริ่มทำงานตั้งแต่พื้นฐานสัปดาห์ละ 1 วัน และเพิ่มประสบการณ์ขึ้นเป็น 2 – 3 วันต่อสัปดาห์ ถือเป็นฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (pre-clinic) จนถึงปีที่ 3

2) การปฏิบัติงานจริงแบบสหกิจศึกษา (coop education) นักศึกษาที่ผ่านการเรียนวิชาครบตามหลักสูตรและผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในปีที่ 1 – 3 ในระดับฝึกงาน (pre-clinic) แล้ว จะต้องออกไปปฏิบัติงานในฐานะนักวิทยาการปจิมวัย (ultimate life scientist) เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา หรือ 1 ปีการศึกษา ตามที่หลักสูตรกำหนด (โดยเฉลี่ยจะไม่เรียกผู้ดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นคำเรียก บุคลากรระดับผู้ช่วย) โดยมีระบบการนิเทศงานในนัยเดียวกันกับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สายแพทย์ พยาบาล และทันตแพทย์

5.8 ทำการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาสาขาวิชาวิทยาการปจิมวัย

1) มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินระบบการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพที่เหมาะสม

2) ระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต้องครอบคลุมการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน ประเมินผลลัพธ์ และประเมินระบบต้องมีการจัดระบบที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการวิชาการของวิทยาการปฏิจฉิมวัย และจัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย

3) การประเมินระบบการศึกษา ต้องกระทำทุกปีด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา คณาจารย์ นายจ้าง และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย โดยการดำเนินการและความเห็นชอบของคณะกรรมการวิชาการของวิทยาการปฏิจฉิมวัย และจัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย

4) การประกันคุณภาพ ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของสาขาวิชาวิทยาการปฏิจฉิมวัย และแนวปฏิบัติว่าด้วยการประกันคุณภาพของสาขาวิทยาการปฏิจฉิมวัย โดยจัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย (1)

6. โครงสร้างหลักสูตรวิทยาการปฏิจฉิมวัย

โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาการปฏิจฉิมวัย ประกอบด้วย กลุ่มวิชา คือ

6.1 กลุ่มวิทยาศาสตร์แห่งชีวิต (life science cluster)

เป็นกลุ่มวิชาที่ว่าด้วย การกำเนิดของจักรวาล กำเนิดชีวิต กำเนิดมนุษย์ ช่วงชีวิตมนุษย์ ปฐมวัย มัชฌิมวัย และปัจฉิมวัย องค์ 3 หรือ ไตรยางค์ ของชีวิต ได้แก่ อตตะ (ตน) จิต (ใจ) และกาย (ตัว) พลังงานที่เป็นพลังชีวิต (พลังบุญ) ด้วย การปฏิบัติสมาธิและวิปัสสนาเพื่อให้เกิดความสว่าง คือ ปัญญา การพัฒนาทำให้พ้นจากอนัตตาที่เป็นปัจจัยให้เกิดความผิดปกติ (อาพาธ) ไปสู่ออตตาที่ไร้อาพาธ ประเภทออตตา ได้แก่ อตตาทายาของคณและสัตว์เดรัจฉาน (ร่างกาย) อตตาสารัง ด้วยใจของเทวดาและเทพ (รูปพรหม) อตตาไร้รูปของเทพชั้นสูง (รูปพรหม) และ อตตาไร้รูปนาม สำหรับบรรพต คือ ผู้บรรลุนิพพาน (พุทธศาสนา) หรือมีชีวิตนิรันดร์สถิตยบนสวรรค์ (ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม) การปฏิบัติตนในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้สร้างพลังชีวิตเพื่อให้เกิดความสว่าง (จิตและกาย) ให้หลุดพ้นจากแรงดึงดูดของโลกียภาพ (แตกดับ แปรปรวน เปลี่ยนแปลง เต็มไปด้วยความบีบคั้น) ไปสู่สุดตรภาพ (ไร้การบีบคั้น ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่แปรปรวน ไม่แตกดับ) ธรรมชาติแดนเกษม ความเป็นอมตะ และชีวิตนิรันดร์ (สาขาวิชาที่รับผิดชอบ คือ สังคมศาสตร์ ด้านศาสนา ปรัชญา คุณธรรมและจริยธรรม วรรณกรรม ฯลฯ)

6.2 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (health science cluster)

เป็นกลุ่มวิชาที่ว่าด้วยการดูแลสุขภาพกายและใจให้เป็นปกติ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การออกกำลังกาย การป้องกันและรักษาสุขภาพที่ดี การพยาบาลตามช่วงวัยของชีวิต การป้องกันอุบัติเหตุ และการดูแลสุขภาพเพื่อผู้ประสบอุบัติเหตุ เกสัชกรรม การพัฒนาจิตเพื่อให้กายสมบูรณ์ (sound body in sound mind) การบำบัดตามแผนไทย จีน และตะวันตก การช่วยเหลือตนเองในสภาวะพิการหรือผิดปกติ และการฟื้นฟูหลังเจ็บป่วย (สาขาที่รับผิดชอบ ได้แก่ แพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และสาธารณสุขศาสตร์)

6.3 กลุ่มวิชากีฬา ศิลปะ ดนตรี และนันทนาการ (sports, arts, music, and entertainment cluster)

เป็นกลุ่มวิชาที่พัฒนาความสามารถต่อยอดจากช่วงปฐมวัยและมัชฌิมวัย ในด้านการเล่นกีฬาเบา การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมในรูปแบบต่าง ๆ การประพันธ์เพลง การเล่นดนตรี การร้องเพลง นาฏการและการแสดง และการหา

ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ผิดคุณธรรมและผิดกฎหมาย (สาขาที่รับผิดชอบ คือ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์การกีฬา ดุริยางคศาสตร์ ศิลปกรรม ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์และการแสดง ฯลฯ)

6.4 กลุ่มวิชาอาชีพและธุรกิจ (career and business cluster)

เป็นกลุ่มวิชาที่พัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยที่ยังจะต้องหารายได้ช่วยตนเองเพื่อเลี้ยงชีพไม่ต้องพึ่งพารัฐและบุตรหลาน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ม้บำนาญ บำนาญหรือออมทรัพย์ ในการสร้างงานในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นสินค้าหรือบริการจำหน่ายทั้งทางตรง ทางอ้อม และออนไลน์ ครอบคลุมวิชาการประกอบธุรกิจ การบริหารธุรกิจ การเงินการบัญชี อย่างง่าย (สาขาวิชาที่รับผิดชอบ คือสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ เศรษฐศาสตร์ กฎกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ครอบครัว อาชีวศึกษา การเงิน การบัญชี ฯลฯ)

6.5 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (science and technology cluster)

เป็นกลุ่มวิชาที่ให้ความรู้หรือทบทวนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สำหรับการคิดค้นแนวคิด หลักการและทฤษฎีใหม่ นำไปสู่การพัฒนาวัตกรรม (สาขาวิชาที่รับผิดชอบ คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม พลังงาน ฯลฯ)

6.6 กลุ่มวิชาศึกษาศาสตร์ (education cluster)

เป็นกลุ่มวิชาที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ การสอน งาน การฝึกปฏิบัติ การแนะแนว และการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกสูงวัยให้เกิดการเรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ปัญหา เรียนดำรงตน และเรียนดำรงชีวิต (สาขาวิชาที่รับผิดชอบประกอบด้วยครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และศิลปศาสตร์)

สรุป

วิทยาการปฏิจฉิมวัย เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการสำหรับผลิตเจ้าหน้าที่และนักวิชาการปฏิจฉิมวัยศึกษาเพื่อให้บริการและดูแลผู้สูงวัยในสถานดูแลผู้สูงวัยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างปราศจากความบิ่บคั้นที่ยากจะทน ด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตใหม่ ศึกษาหาความรู้ ความบันเทิง การประกอบอาชีพ สมวัย และการเตรียมตัวเดินจากขามภพภูมิไปสู่โลกหน้าอย่างมีสติ และมีความสุขสบาย ด้วยการจัดการศึกษาแบบพหุวิทยาการในระดับปริญญาตรี โท เอก และระดับประกาศนียบัตรด้วยการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาโดยมีศูนย์ดูแลผู้สูงวัยเป็นศูนย์สาธิต และจัดประสบการณ์สาขาปฏิจฉิมวัยศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ฝ่ายวิชาการ. คู่มือบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี; 2558.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. หน่วยที่ 1 “การศึกษาภควันตภาพ” ชุดฝึกอบรมปฏิบัติการบูรณาการใช้คอมพิวเตอร์พกพาเพื่อยกระดับการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2555.
- บ้านหรรษานันปลายชีวิต. Thai PBS [อินเทอร์เน็ต]. Retrieved on August 8, 2017. เข้าถึงได้จาก: <https://youtu.be/KferGJKsTFM>.
- คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี. “ระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์” การพัฒนาและบริหารหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี; 2554.
- <https://en.oxforddictionaries.com/definition/ultimate>, Retrieved on August 8, 2017.